

KEVADIK NRJ 1936

EUKU IS A.

S I S U :

- A. M a r k : Tervitus.
H. R a j a m a a : Abituriendid kõrgema hariduse künnisel. Artikkel.
O. I b i u s : EÜKÜ, meie karskusmaleva õppekompanii. Artikkel.
E. E l i s t o : Üliõpilasorganisatsioonide tüüpidest. ÜKÜ ja AKÜ. Artikkel.
R. T i i d o s o o : On tunne, mis tuhandeid ühendab. Luuletis.
E. L a u g a s t e : Kas üliõpilasorganisatsioonide karskustoimkonnad võivad asendada E. Üliõpilaste Karskusühendust? Artikkel.
F. H u i k : Ilusamaid hetki. Mälestusartikkel.
O. I b i u s : Alkohool ja nüüdisaegne liiklemine. Alkohool või mootor? Artikkel.
Kirjandust: A. L.: Eesti rahvuslikud suurmehed, I ja II sari. A. L.: *Leo Anvelt*, William Ewart Gladstone.
EÜKÜ seniseid toimetisi.
E. N. K.-liidu teateid.

SOOME-EESTI SÕNARAAMAT

Toimetanud: JUULIUS MÄGISTE

Nimetatud sõnaraamat ei ole üksnes kuiv sõnadekogu, vaid selles leidub rohkesti kõnekäände, lausenäiteid, käändetarvitamise näiteid verbide juures, idiomaatilisi väljendusviise ja muud mitmekülgselt ainekku, mis on tähtis õppijaile ja kõigile keeletarvitajale. Silmas on peetud ka igakülgselt teaduslikku terminoloogiat. Peale muu sõnavara sisaldab sõnastik ka valiku kohanimedid ja kõige tarvitavamaid soome sõnalühendeid. Autorit peetakse heaks soome keele ja soome murrete tundjaks. Teos on ainulaadne ulatuselt, ajakohasuselt ja kompetentsuselt.

AKAD. EMAKEELE SELTSI KIRJASTUS, TARTUS 1931.

VIII + 688 lk., hind 9 kr. 75 senti.

Akad. Emakeele Seltsi liikmeile ja „Eesti Keele“ tellijaile 20% hinnaalandust. Ladu: Akad. Kooperat. raamatukauplus, Ülikooli 15, Tartu.

E E S T I K E E L

(Akad. Emakeele Seltsi ajakiri, XV aastakäik, 1936)

ilmub aasta kohta kuus numbrit, à 32 lk., kokku 192 lk. Ilmumise tähtjad: märts, aprill, mai ja okt., nov., detš.; kaksiknumbri korral teise numbri tähtaeg.

Tellimise hind aastaks 2 kr., pooleks aastaks 1 kr. Üksiknumbri hind 35 s., kaksiknumber 70 s. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised ja linnades suuremad raamatukauplused. Talitus Akad. Kooperatiivi raamatukaupluses — Tartu, Ülikooli 15, tel. 63.

Varemad aastakäigud: I—IV à 192 lk. ning à 2 kr., V—VIII à 256 lk. ning à 3 kr. 20 s., IX—XIV à 192 lk. ning à 2 kr. 50 s. Saada *Noor-Eestilt*, Rüütli 11, Tartu.

Erisoodustus: „Eesti Keele“ 1936. aastakäigu tellijaile annab AES võimaluse saada EK neljast esimesest aastakäigust kaks tasuta (saatekulude vastu, tellimiskviit. esitamisel), peale selle viiet ja kuuet aastakäiku poole hinnaga, s. o. à 1 kr. 60 s.

EESTI KEEL kui ainuke keeleline ajakiri Eestis taotleb kahesuguseid sihte: 1) avaldada teaduslikke uurimusi eesti keele ning sugukeelte alalt ja 2) võimalust mööda rahuldada tarvet puhtõigekeelsusliku ajakirja järele. EESTI KEELES leivad käsitlemist õigekeelsuse ning tegeliku keele korralduse küsimused. EK-s avaldatakse Akad. Emakeele Seltsi juhatause ja E. Kirj. Seltsi Keeletoimkonna keelelisi otsuseid ning reegleid. Eriti sagedasti käsitletakse koha- ning isikunimed kirjutusviisi. EESTI KEELES ilmub ka keelelise kirjanduse arvustusi, murdetekste jm.

Toimetaja: Tartu, Karlova 37. Tel. 6-55 (peatoimetaja).

KEVADIK

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri.

№ 1

XIII aastakäik

10. veebruaril 1936

EESTI ÜLIÕPILASTE KARSKUSÜHENDUSE ERINUMBER 1920 — 1935

Tervitus.

Vabariigi algaastate liberaalne ja ideederohke õhkkond teravalt avaldus tookordse üliõpilaskonnas. Saadud poliitiliselt ja majanduslikult vabaks, loodud oma riik, asuti looma ka oma traditsioone. Sajandeid kestnud saksa burš-tudengi lameda ja õõnsa kupja-ideoloogia kandja asemele tuli üliõpilane, kes teadlik oma esimese vabariigiaegse eesti haritlaspõlve ülesannetes.

Selles õhkkonnas loodi Eesti Üliõpilaste Karskusühendus 15 aasta eest. Seeme oli heidetud — ja mitte kaljusele pinnale. Tõhusaid tulemusi on saavutatud. EÜKÜ töötulemusena on Tartu Üliõpilaskonna üldettevõtted alkoholivabad ja omame karske üliõpilasmaja. Need kaks saavutust olgu eriti alla kriipsutatud.

Kuid ka tuleviku-ülesannetest ei ole puudus. Lakkamatult seisku silma ees tähis: karskeks kõik üliõpilasorganisatsioonid! Elame riiklikus elus üle renessanssi — taas elustugu ka üliõpilaskonnas vabariigi algaastate vaimustus ja vastutustunne.

Koondanud paljusid ja vaimustanud paljusid, on EÜKÜ olnud eesti karskusliikumise ääsiks, kust pidevalt ideid ja ideekandjaid rahva sekka on läinud.

EÜKÜ on algusest pääle ligidas kontaktis olnud E. Noorsoo Karskusliiduga ja „Kevadikuga“. Olgu käesolev erinumber selle käsikäes töötamise eriliseks rõhutajaks.

Tervitan kõiki EÜKÜ au-, vilistlas-, toetaja- ning tegevliikmeid! Vaid senisest veel hoogsama töö algust märkigu käesolev tähtpäev.

Ja tervitan teid, kevadikunoored, hardas lootuses saada teist tublisid järeltulejaid jätkama alustatud missiooni karske üliõpilaselu ja Eesti riigi ning rahva õnneliku tuleviku kasuks.

Uskudes tulevikugi lipukandjate tugevusse, julgena kirjutan:

„Lehvi, sangarlipp me, lenda,
päästa ikkest püha Maa!“

Aksel Mark,
EÜKÜ esimees.

Abituriendið kõrgema hariduse künnisel.

Kui gümnaasiumi õpilane hakkab jõudma oma õpingute lõpetamisjärku, hakkab ta silmade ette kerkima palju küsimusi: kuhu nüüd? millal? kui kaua tuleb mul seal või seal õppida? kas pääsen üldse kuhugi? kas ma üldse kuhugi kõlban? jne. jne. Võib-olla need, võib-olla palju teisigi küsimusi tõuseb paljude silmade ette, kui nihkub päev-päevalt lähemale kooli ammuoodatud lõpetamispäev.

Teiste, mitmeti soovitatavamate edasiõppimisvõimaluste seas ma peatuksin siinkohal ainult ühe juures.

Ei ole kahtlust, et meie ainus Ülikool Tartus on veedelnud väga paljusid. Sellest on mõeldud salajas südamesopis, mille puhul on vahest vaevanud mõndagi noort teadmine, et ta ülikooli ei või pääseda aineliste kitsikuste tõttu ja ülikool võibki jääda neile kättesaadamatuks unistuseks.

Kuid teame tõsiasju, et kõigi takistuste kiuste astub igal aastal kaugele üle poole tuhande noore üle ülikooli künnise, et asuda kõrgema hariduse saavutamisele.

Pole kahtlust, et paljudelt nõuab sellise sammu astumine suurt julgust ja mehist otsustamist. Kuid teame ka, et selle otsustava sammu astumine tähendab suurt pööret mitte ainult noore senises hariduskäigus, vaid tema elus üldse.

Ülikooli, s. o. kõrgema hariduse kaudu loodetakse saavutada väga palju: paljusid veetlevad eesõigustatud seisukohad elus ja seltskonnas, paremad elamisvõimalused ja rikkalikumalt tasutavamad teenistuskohad. On ka neid, kes on unistanud mõnest teadusala-st, et sellele anduda kogu oma olemusega, ilma et nad esijoones mõtleksid ainelisist kasudest.

Neile noorile kaasvõitlejaile, kes oma pilgud suunavad ülikooli poole, julgeksin tähendada, et nad on jõudmas momendini, kus neil tuleb oma mõtted lõpuni mõelda ja kavat-

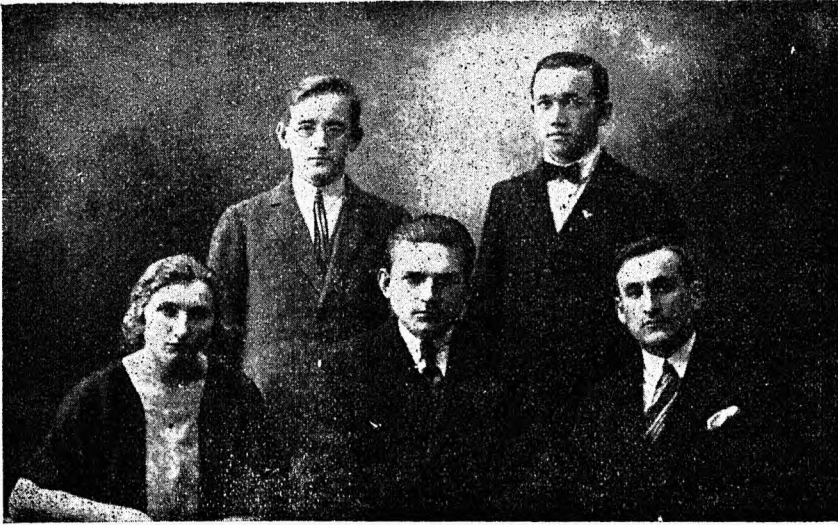
sused lõpuni kavatseda, enne kui nad asuvad nende teostamisele. Kui palju pettumusi, isiklikke kannatusi ja traagikatki võib tuua lõpunimõtle-mata sammude teostamisele asumine!

On küll tõsi, et meie nooris peitub — peabki peituma! — optimismiküllust, kuid kui selle taga peitub oma jõu ja võimete ülehindamine, siis pole palju kahelda hilisema katastroofi võimaluses. See selgub kohe, kui küsimusega lühidaltki tutvume.

Nagu juba eelpool mainisin, noored näevad esijoones kaugeid eesmäärke, nad mõtlevad nendest ja kujutlevad oma elu saavutatavaist eesmärkidest edasi. Mis kõik peaks võimalik olema siis, kui on saavutatud nii ihaldatud eesmärk! Aga vastupidi: eesmärgi saavutamine nagu oleks teise järgu küsimus. Eriti veel neile, kellel on majanduslikud võimalused lahedad. Mõeldakse umbes nii, et kui ma juba gümnaasiumi suutsin lõpetada, ega siis ülikooli lõpetamine üksipuha mis alal ei tohiks teha mingeid raskusi. Säärase mõttekäigu juures pole midagi imestada, sest pole ju nooril endil mingit ettekujutust ülikooli töö iseloomust ega võimalikest raskusist.

Niiviisi astutakse üle ülikooli künnise ähmaste ettekujutustega ülikoolis nõutava ja tehtava töö kohta. Küll aga tuntakse osalt teadlikult, osalt alateadlikult elu, mida elavad üliõpilased väljaspool kuuldesealide ja laboratooriumide seinu. Paljud on sellest mõndagi näha saanud, kuulnud on ehk enamgi. On saadud näha nii valgeid kui kirevaid värvimütse ja linte igasuguseis värvikombinatsioonides, — toredaid ning tujuküllaseid üliõpilaste väljasõite, rongkäike lippudega jne. Aga see on ainult väike murdosa üliõpilaselust, mida me näha-kuulda saame.

Tartu üliõpilaselu on kujunenud

Praeguse organisatsioonitüübilise EÜKÜ I juhatus 1924/25.
Keskel esimees H. (Klein-) Rajamaa.

aegade jooksul ja Saksamaa keskaegsete traditsioonide mõjul, mida enam kuski ei tunta, vahest ka veel Lätis ja Leedus, omaette suletud maailmaks, mida tuntakse väljaspool äärmiselt vähe. Ei ole liialdus, kui öeldakse, et just see teadmatus ja salapärasus, mis ümbritseb elu üliõpilasorganisatsioonides, on kujunenud võimsaiks tõmbeniitideks tuhandeile noorile.

Pole siis säärases olukorras haruldane, kui noor kaasvõitleja kõiges selles, mis on seotud ülikooliga, s. o. tema stuudiumiga ülikoolis, hakkab nägema esijoones üliõpilaselu niisugusena, nagu see domineerivalt ilmneb väljaspool ülikooli ja seal tehtavat tööd. On ju tegemist noore inimesega, veel kujunematu ja mõnes suhtes naiivse, kellel kergesti ununevad siin eemal, Tartus, vanemate või õdede-vendade vaevad ja paljustki loobumised, mis aga võimaldavad temal elada muretut ja lõbukülast üliõpilaselu. Kui kergesti ununevad töötused, teha hoolega tööd ülikoolis, et saada põhjalik ettevalmistus oma teadusalal. Kui tihti ja kui paljudele kipub just see jääma kõrvallasjaks. Ma olen kaugel sellest, et eitada nooruslikku rõõmu ja selle avaldamist. Mind on sundi-

nud nende ridade kirjapanemisele elust ja kõigest pettunud inimesed, kelle silmist ja kogu olemusest võisin näha nurjunud kavatsusi, luhtaläinud lootusi, mida kord hellitasid noor kaasvõitleja kui ka ta hääd-soovivad vanemad. See küsimus on jõudnud koguni meie uusimasse ilukirjandusse [näit. A. Jakobsoni (kes ise on arstiteaduse vanema kursuse üliõpilane) „Vana kaardivägi“].

Lõpuks veel üks asi. Ülikooli hariduse saavutamiseks paljud loodavad lahedamaid elamisvõimalusi, paremaid teenistuskohi, auväärsemat positsiooni seltskonnas jne., kuid seejuures unustatakse midagi. Kõrgema hariduse kohustab. Suured kohustused ootavad kõiki neid, kes tahavad saada kõrgema hariduse osalisteks. Eesti suur tulevik kohustab. Ja lahedaid elamisvõimalusi... See on unistus, mis kuulugu kas minevikku või mõne suure ja jõuka rahva poegadele ja tütardele. Ja auväärsemat positsiooni seltskonnas... Õnneks on meilgi möödumas need ajad, millal hinnati diplomit. Nüüd hinnatakse meest või naist ta võimete ja tubliduse järgi. Teadku seda iga noor kaasvõitleja, kes on seismas ülikooli künnisel!

E Ü K Ü,

meie karskusmaleva õppekompanii.

Eesti üliõpilased veneaegses ülikoolis võtsid omaks palju traditsioone selleaegses Tartu (resp. Jurjevi) ülikoolis tooniandvalt saksa üliõpilasilt. Üks selliseid laenusid on joomakomme. Joomakommetest läbiimbutud eesti üliõpilaskond jäigi seetõttu meie karskusliikumise esimesel aastakümnel karskusliikumisele üsna võõraks ja ükskõikseks. Teisel aastakümnel näeme juba üliõpilaste ringkonnas karskusharrastuste tärkamist (rida üliõpilasi võtab osa karskustööst, Riias asutatakse a. 1907 Riia Eesti Üliõpilaste Karskusselts, kaalutakse Tartuski vastava organisatsiooni ellukutsumist, mis jääb aga ometi teostamata). Maailmasõja-eelseil aastail aga korraldavad üliõpilased juba väga laialdasi ülemaalisi karskus-kõnelendusi ja Tartu karskusseltsis „Karsklaste Ühendus“ on liikmeks mitukümmend üliõpilast.

Sõjaaastail vaibus karskusliikumine kuni elbumiseni iseseisvuse päevil. Uuesti kerkib päevakorraks ka üliõpilaste karskusorganisatsiooni loomise küsimus.

1920. a. kevadsemestril peetakse neli üliõpilaste karskuskoosolekut, kus valmistatakse pinda uuele organisatsioonile, mille asutamiskoosolek peetakse sama aasta 23. novembril.

Tuntud karskustegelased V. Ernits, prof. P. Põld, pr. H. Pett-Mäelo, pr. H. Kettunen, dr. J. Rosental jt. olid aluse panijaks Eesti Üliõpilaste Karskusühendusele [lühendatult EÜKÜ], millele oli eeskujuks vastav Soome organisatsioon — Ylioppilaiden Raittisyhdistys — kelle juhtivaid tegelasi V. Helanen ja A. Soinen viibisid EÜKÜ asutamiskoosolekulgi ning esinesid sel

puhul ettekannetega üliõpilaskarskustööst.

E Ü K Ü eesmärgiks seati „Karske maailmavaate süvendamine ja ideeline propageerimine ühes karskusaate tegelikule teostamisele sihitud sammudega üliõpilaste ringkonnades kui ka rahva keskel“.

Esimesed neli tegevusaastat (1920—1924) tegutseb E Ü K Ü nn. akadeemilise organisatsioonina: tegevus on suunatud väljapoole, siseelu on võrdlemisi korraldamata, side liikmete vahel lõtv.

Taheti selgitustöö kaudu süvendada karskusmeelsust nii oma liikmete kui ka kogu akadeemilise pere seas. Selleks korraldati 1921. ja 1922. a. karskuskursused, referaat- ja vaidluskoosolekuid. Neil koosolekuil oli lektoriteks peamiselt ülikooli õppejõude ja vanemaid karskustegelasi.

Üliõpilaskonna kui terviku karskendamiseks otsitakse teid Üliõpilaskonna Edustuse kaudu. Sinna karskusmeelsete kandidaatide sisseviimiseks korraldatakse 1922. a. ühine nõupidamine muude organisatsiooniga, mille tulemuseks on karskusmeelsete absoluutne enamus Edustuses ja praeguseni maksev otsus, et Üliõpilasmajas on alkoholi tarvitamine ja suitsetamine keelatud ning et kõik üliõpilaskonna ametlikud ettevõtted on alkoholi-vabad.

Samuti EÜKÜ algatusel võeti karskusküsimus Balti riikide üliõpilaste konverentside päevakorda ja sääl võeti vastu hulk kaugeleulatuvaid otsuseid karskustööks.

Välismaade üliõpilaskarskusliikumiseiga tihendati aasta-aastalt läbikäi-

Tänutundes mälestab EÜKÜ oma viimasel ajajärgul
surma läbi lahkunud aktiivseid tegelasi:

Asutajaliige vil. prof. Peeter Põld

Sünd. 30. VI 1878. Surn. 1. IX 1930.

Tegevliige stud. oec. Helmi Anderson

Sünd. 23. VII 1908. Surn. 9. X 1931.

Asutaja- ning auliige prof. M. J. Eisen

Sünd. 28. IX 1857. Surn. 6. VIII 1934.

mist. Soomega oli see olemas algusest peale. 1922. a. alul astutakse rahvusvahelise üliõpilaste karskusliidu liikmeks, ja mõni aasta hiljem kujunevad eriti südamlikud sõprus-sidemed Läti ja Leedu üliõpilaste karskusorganisatsiooniga (korraldatakse vastastikku külaskäike jne.).

1926. a. peeti Tartus EÜKÜ algatusel ja tegelikul korraldusel III üleilmaline üliõpilaste karskuskongress.

Püsivalt katsutakse leida ja hoida sidet keskkooli-noortega, eriti abiturientidega. 1922. a. saadetakse üleskutsse lõppõhtute alkoholivabalt korraldamiseks, hiljem on, niipalju kui seda on võimaldanud kassa seisukord, saadetud kevadeti vastavaid üleskutseid, lendlehti ja brošüüre või on korraldatud abiturientide-õhtuid, kus on leidnud käsitlemist edasiõppimisvõimalused ja üliõpilaselu. Noorsoo Karskusliidu asutamisel ja selle pä-

rastiseski tegevuses on EÜKÜ ikka jõudumööda kaasa aidanud. Käesolev „Kevadiku“ numbergi taotleb sõprussidemete algatamist praeguste abiturientide ja EÜKÜ vahel.

Rahva laiemates kihtides karskusmõtte levitamist on EÜKÜ liikmed teostanud Eesti Karskusliidu mitmesuguseist ettevõttest osavõtu ja osalt ka suvipäevade korraldamisega.

Energilise välistegevuse kõrval ei leia alul organisatsiooni sise-elu küllaldast tähelepanu. Teaduslikud ettekanded ei suuda liikmeid küllaldaselt siduda organisatsiooniga, puudub veel selgus ideoloogilises küsimuses, ning vaidlused töö meetodi ning ideoloogia üle täidavad kolme esimese tegevusaasta vaidluskoosolekute kava.

Neil koosolekuil aegamisi selgub karskusmõiste (täiskarskuskõnude nii süstemaatiline põhjendus,

Soojus ja tuli, millega meie karskustööd teeme, on tunnuseks sellele, kuiõrd meie oma riiki ja rahva tulevikku tõeliselt kalliks peame.

Peeter Põld,

nagu seda on E. Elisto „Kategori- lise karskusnõude põhjendus“ [ilm. 1929. a. kahes trükis], on küll EÜKÜ hilisemate vaidluskoosolekute viljas- tatud), samuti neil koosolekuil olid sõelumisel kõik needki seisukohad, mis leidsid hiljem avaldamist kogu- teoses „Meie karskustöö programm ja taktika“ (ilm. 1923. a.). Tingimatu täiskarskuse nõue liik- meilt (1924. a. pääle kuulub sellesse ka suitsetamisekeeld) ja nn. „kaudse karskustöö“ esi- plaanile tõstmine oli nende vaidluste tulemusi — positiivseid. Ei puudunud aga negatiivsedki: ühe- külgsus tegevuses halvas liikmete indu, suurt hulka liikmetest ei huvi- tanud põhimõttelised vaidlused ja teaduslikud ettekanded ega jätkunud nende seltskondlike vajaduste rahul- damiseks laulust, muusikast ja ühis- mängudest ettekandekoosolekute lõ- pus — nad hakkasid tasapisi eemale jääma, ja kui siis vanad veteraanid väsisid, nähti, et poldud küllalt hoo- litsetud aktiivsete järeלטulijate kas- vatamise eest. Tegevus oli koondun- nud päämiselt juhatuse ja väheste aktiivsete tegelaste õlule.

Hinnates olukorda jõutakse veen- dumusele, et karskustöö ei või olla tulemusrikas seevõrd teadusliku sel- gitus-, kui just kasvatustööna. Vii- maseks ülesandeks ei olnud aga EÜKÜ-l eeldusi sel puhul, kui oleks jäänud edasi puhtal kujul akadeemi- liseks organisatsiooniks. Juba on kaa- lumisel uue täiskarske. intiimorgani- satsiooni asutamine, mille hoolde saaks karskuskasvatustöö, nimelt kui tulevad nooremad tegelased eesotsas praeguse vil. H. Rajamaa'ga ja teostavad EÜKÜ-s 1924. a. sügis- semestril põhjaliku re- formi: EÜKÜ kujunda- takse intiim- ja akadee- milise org-i vahepealseks kompromisstüübiks, milleks ta on jäänud nüüdseni.

Kui EÜKÜ oli seni löö- girühmaks, mille relvad pööratud väljapoole, siis reformist pääle kujuneb

temast eeskätt õppekom- panii, mille ülesandeks on kasva- tada teadmiste, kogemuste ja sügava karskusveendega varustatud võitle- jaid — juhte meie karskusliikumi- sele, kes pääle ülikooli lõpetamist, asudes oma mitmesuguseil kutseala- del üle maa tööle, oleksid tahtelised ja suutelised organiseerima ning juht- ima oma ümbruses karskustööd. (Ligi kümnekond aastat hiljem jõu- dis see põhimõte maksvusele ka E. Karskusliidu juhtivais ringkonnis.)

Ühelt poolt jätkub karskus- selgitustöö ja üldse välis- tegevus, teiselt poolt aga asu- takse organiseerima intensiivset sise-elu ja karskuskasva- tustööd oma liikmete peres. Sel- leks saadakse Karskusliidult alali- sed ruumid, avatakse sääil lu- gemislauad, raamatukogu, luuakse karskuskasvatuslik õpi- ring (millest osavõtt tehakse igale uusliikmele ühe aasta jooksul kohus- tuslikuks), korraldatakse omava- helisi koosviibimisi jne. jne.

Kasvatuslik töö toimub karskuskasvatusliku õpiringi, vasta- vate ettekannete, isikliku ning era- viisilise vastastikuse mõjustamise jne. kaudu.

Õpiringis käsitletakse kars- kusküsimust umbes keskmise astme karskuseksami kava ulatuses ja lisaks seltskondlikku kasvatust. Ette- kandekoosolekuil on käsitel- dud kõige mitmesugusemaid aineid.

Nii on viimase kahe aasta jooksul kõnelenud: mag. J. Aul „Rassiküsi- mus“, vil. K. Mihkla „Tammsaare toodangus esinevate tüüpide alg- kujudest“, ksv. A. Kaal „Mehe ja naise psühholoogiast“, ksv. O. Ibius „Alkohol ja kultuur“, ksv. A. Loo- ring „Pan-Euroopa“, vil. H. Raja- maa „Nooruk akadeemia künnisel“, vil. J. Sellioy „Üliõpilaslik kars- kus“, ksv. P. Vihalem „Rahvuskü- simus“, toetajaliige pr. H. Mäelo „Kõlblisest kasvatuses“, ksv. O. Ibius „Karskusolude kujunemine Soomes pärast keeluseaduse aega“, ksv. O. Ibius „Kirjandus ja elu“,

III üleilmisest üliõpilaste karskuskongressist osavõtjaid Tartus, suvel 1926.
(Pildil umbes pooled)

ksv. H. Mark „Üliõpilaskond ja karskus“, ksv. F. Olup „Lisand meie noorsoo karskusliikumise ajaloole“, ksv. A. Loring „Läänemaa 1905. aastal“ (ilmunud täiendatult „E. Kirjanduses“ nr. 10 ja 11, 1935), ksv. V. Muld „Haritlase ülesandeid maa kultuurielus“, ksv. A. Loring „Jooni M. J. Eiseni vanemaist ja noorest Eisenist“ (ilmunud „E. Kirjanduses“ nr. 19, 1934), toetajaliige E. Kubjas „M. J. Eisen karskustegelaseks“, vil. E. Päss „M. J. Eiseni folkloristina“, ksv. Ö. Sõster „M. J. Eiseni ilukirjanduslikust tegevusest“, ksv. A. Kaal „Elulähisusest“, dr. med. H. Madisson „Rahva bioloogilisest koostisest“, ksv. A. Mark „Mälestusi ja sihtjooni“, ksv. O. Ibius „Rahvuslik ülesehitustöö ja karskusnõue“, ksv. M. Kees „Matkamuljeid Rootsist“, auliige prof. J. Tõnisson „Noorte ideaalid käesoleval ajal“, toetajaliige E. Kubjas „Ringi ümber ÜKÜ“.

Taotellakse positiivse, elujaatava inimese kasvatamist, kellele karskusnõue poleks mingiks elust põgenemise ega askeesi tunnuseks, vaid kellele karske olek on igasuguse normaalse elu eeltingimuseks ja kes on karske selleks, et niiviisi arendada

kõiki oma võimeid võimaliku täiuseni ja olla suuteline andma ja võtma elult parimat, mida see sisaldab.

Ettekande-koosolekuist osavõtt on olnud enamasti võimaldatud ka mitte-liikmeile.

Liikmete üksteise vastastikust mõjustamist on võimaldanud omad ruumid ja nendes toimuv tihe kokkupuude üksteisega ning liikmete vahelised koosviibimised. Need kokku on liitnud EÜKÜ praeguse pere (ja nii juba enam kui 10 a. jooksul) ühtlaseks sõprade koondiseks, kus tunatakse end mõnigikord hoopis kodusemalt ja mugavamalt kui isegi selles päris-intiimorganisatsioonis, kuhu ühtlasi kuulutakse. Otse ülikooli juures asuvad ruumid on kergesti kõigile kättesaadavad ja seetõttu kasutavad kaasvõitlejad neid üsna intensiivselt. Lugemislaud, raamatukogu, klaver ja mõningad mänguvahendid võimaldavad vaba aja huvitavalt veetmist ja mitmekesi koos viibides areneb iseendast vestlus, mis mõnigikord aitab kaasa mitmesuguseis probleemides senisest ulatuslikumale süvenemisele.

Karske lõbukultuuri viljelemist on harrastatud mitmesuguseil koosviibimisel ühismän-

EÜKÜ I suvipäevalt Otepääl 1927.

gude, laulu, muusika ja spordi näol. Spontaanselt moodustuvad aegajalt pallimängijate grupid ja mitmesugused „klubid“, mille tegevusest ei kõnele ametlikud aruanded, ent milledel siiski ei puudu oma osa EÜKÜ üldises töös ning selle tulemusis, ja kõik need üritused tõestavad, et tahetakse ja suudetakse olla nooruslikult elurõõmus ilma alkoholiuimastuseta.

Käesolevad read ei ole mõeldud tühjendavaks ülevaateks ja põhjalikuks hinnanguks EÜKÜ viieteistkümneaastasele tegevusele. Selleks oleks tarvis enam ruumi ja põhjalikumaid tööd. On püütud vaid anda üldjoontes kujutlus, ja allakirjutanu loodab, et ta võib hiljem näha mõndagi nende ridade lugejat isiklikult tutvunemas EÜKÜ-ga — selle tegevusest värske kaasvõttelejana osavõtjana. Org-i ruumid Tartus, Gustav-Adolfi 18—1, on uutele ksv-jaile ikka lahkesti avatud.

EÜKÜ tegevus on aastate vältel näidanud otsinguid ja uute teede rajamisi, tõusuaegu ja langusaegu — nagu neid esineb igas elavas organisatsioonis.

EÜKÜ esimeeste arv võrdub EÜKÜ eluaastatega — 15. Kronoloogilises järjekorras märgituna on esimeheks olnud: Jaan Rosental (1920—1921), Elmar Roger (1921—

1922), Rudolf Tamm (1922), Evald Vender (1923—1924), Herman Klein-Rajamaa (1924—25, 1933), Kusta (= Loomet) Laja (1925—27), Herman Unt (1927), Hugo Lippur (1928), August Pähn (1928), Robert Tasso (1929—30), Endel Vint (1930—31), Friedrich Olup (1931—32), Karl Mihkla (1932—33), Aksel Mark (1934, 1936), Otu Ibius (1934—35).

Praegune juhatuse koosseis on: esimees stud. agr. Aksel Mark, abiesimees stud. jur. Aleksander Looring, sekretär stud. math. Linda Karp, abisekretär stud. math. Villem Muld, laekur stud. phil. Benita Labi; arhivaar stud. phil. Linda Anso, majaemad stud. phil. Elise Messer ja stud. med. Liidia Puusen, majaisad stud. rer. for. Paul Sarv ja stud. phil. Paul Borell.

Neli esimest aastat olid EÜKÜ välistegevuse hiilgeajaks. Hiljem on oldud välistegevuses märksa tagasihoidlikum ja selle arvel korraldatud org-i sise-elu. Aastad 1924—27 märgivad suurimat tõusuaega sise-tegevuses, kus uutel alustel ümberkorraldumise järele liikmete arv tõusis kolme aastaga üle saja ning kus massiline kaasaelamine EÜKÜ-le oli haritipul. Tõusud ja mõonad on tulnud ja läinud. Tegelasi ja liikmeid on tulnud ja läinud, ent EÜKÜ on rühkinud endiselt kord püstitatud

EÜKÜ II suvipäevast osavõtjaid Pärnus 1929.

eesmärgile — alkoholivabale ühiskonnale — lähemale.

Kaugele ta on jõudnud sel teel? Milliseid tulemusi on andnud poolteist aastakümnet noorte aatekandjate ühiseid ponnistusi?

15 aastat tagasi oli karskusliikumise tõusuaeg. Ei puudunud neid, kes uskusid, et 10—15 aastat hiljem on maksmas ülemaailmaline keeluseadus ja koos sellega alkoholiküsimus peagu lahendatud, karskusliikumise eesmärk saavutatud. Tänapäevaks on juba ammu haihtunud need fatamorgana pildid ja eesmärk taandunud nähtamatusse kaugusse. Ent kuigi eesmärk praegu näib kaugemal kui meie matka alul, siis ei tähenda see veel seda, et ta tõeliselt kunagi lähemal oleks olnud. Oleme siiski kõigest hoolimata lähenenud talle. Üliõpilaskonna kui terviku vähemalt ametlik karskendamine, töömeetodi ja taktika selgitamine, hulga veendunud ja teovõimsate karskustegelaste kasvatamine on olnud meie tegevuse suuremaid tulemusi. Pääle EÜKÜ oma liikmeteperest läbikäinute on EÜKÜ ettevõtete ja eükülaste poolt intiimorganisatsioones tehtava karskustöö kaudu kantud karskusmõtte laiematessegi üliõpilas- ja muises ringkondadesse.

EÜKÜ on andnud hulga väljapaistvaid tegelasi Eesti Karskusliidule ja

Eesti Noorsoo Karskusliidule. Pooled E. Karskusliidu karskusnõunikest on EÜKÜ inimesi ja Liidu ning ENK juhatusliikmeid üle poole. Üle maa on kõikjal endisi ja nüüdseid EÜKÜ liikmeid oma kutse- lise töö kõrvalharrastusena levitamas karskusmõtet.

Lisaks sellele on EÜKÜ kohaks, kus neilgi karskeil kaasvõitlejail, kes ühel või teisel põhjusel ei saa aktiivselt osa võtta karskusvõitlusest, on võimalik veeta oma aega karskeseltskonnas ja leida moraalset tuge karskena püsimiseks. Et seda viimastki on tarvis, näitavad kogemused. Mitmesugustes üliõpilasorganisatsioones on püsinud joomatraditsioonid tänaseni nii tugevatena, et paljudel neist, kes tulevad keskkoolist karskena Tartu, osutub siin raskeks ilma mõttekaaslaste toetuseta jääda ustavaks oma veendumusile. Isegi karskeis üliõpilasorganisatsioones, millised oma ruumes ei luba tarvitada alkoholi, väljaspool org-i ruume aga oma liikmeile ses suhtes vabaduse jätavad, on üldised traditsioonid nii tugevad, et mõnelgi mehel ei jätku küllalt vaimlist selgroogu karskena püsimiseks; kõnelemata neist organisatsioonest, kus alkoholitarvitamine org-i ruumes ja koosviibimisel on harilik nähtus.

Karskusküsimus (resp. alkoholi-
küsimus) on kujunenud meie päevil
nii laialdaseks, kõiki seltskonnakihte
ja igasuguse maailmavaatega inimesi
puudutavaks küsimuseks, et sellega
tuleb paratamatult igal inimesel tege-
mist teha. Päälegi viib alkoholiküsi-
mus alkoholismi põhjuste ja järel-
duste jälgimisel meid kokkupuutesse
küll inimhinge varjatumategi ääre-
maadega, küll igasuguste majandus-
like ja kultuurprobleemega — paku-

des seetõttu süvenemisel sügavat huvi
ükskõik millisel alal tegelejale. —
EÜKÜ on kohaks, kus võimaldatakse
akadeemilisel perel selle küsimusega
süstemaatiline tutvumine.

Nii näeme, et EÜKÜ evib
kindla paiga ja kindlad
ülesanded nii meie üliõpi-
las - organisatsioonistikus
kui ka meie karskusliiku-
mises.

ELMAR ELISTO.

Üliõpilasorganisatsioonide tüüpidest.

ÜKÜ ja AKÜ.

Üliõpilaselu oma kireva pildi ja
keerulise korrastusega on mõnelegi
noorurile igatsetud uudismaaks. See
loomulikult eeldab eemalseisjais huvi
üliõpilaselu avaldumisvormide vastu.
Viie aasta eest (ÜKÜ 10. aastapäeva
erinumbris) on allakirjutanu selle kü-
simuse puhul pikemalt käsitelnud ka
Üliõpilaste Karskusühenduse tüübi
asja (vt. „Üliõpilasleht“ nr. 13, 1930),
mis on ÜKÜ senises elus olnud üheks
kõige elulisemaks probleemiks. Siin-
kohal antakse uuele lugejaskonnale
ka sellest lühike kokkuvõte, seda
enam, et aeg on toonud olulisi lisan-
dusi selle probleemi lahenduseks.

1.

Üliõpilasorganisatsioonide pikas
reas võib küll leida mitmeid korras-
tusvormide variante ja ülemineku-
astmeid, kuid peajoonetes siiski esineb
ainult kaks selgesti teineteisest erine-
vat organisatsioonitüüpi — nn. „aka-
deemiline“ ja „intiim-organiseeru-
mine“.

Akadeemilist org-i iseloo-
mustavad esijooned teaduslikud
sihid ja tegevuse teatav kitsas eri-
ala. Näit. Akad. Emakeele Selts on
töökohaks ülikoolis eesti keele õppi-

jaile, tulevastele ja praegustele eesti
keele õpetajaile ning uurijaile, Akad.
Põllumajanduse Selts — praegustele
ja tulevastele agronoomidele, edasi
Akad. Usuteadlaste Seltsi, Akad. Aja-
loo, Keemia või Matemaatika Seltsi
ja kümnete teiste nimi ise määrab
juba nende eriala ning ülesande. Pak-
kudes täiendumis- ja süvenemisvõi-
malusi ülikooli õpi- ning uurimistöö
kõrval, seob akadeemiline org. oma
liikmeid nende elukutselise
huvi äratamisega. Selline selts
koosneb seega harilikult ühe teadus-
konna üliõpilasist, kusjuures neist har-
ilikult vastu võetakse iga soovija.
Liikmete kohustused on mini-
maalsed, neid õieti polegi peale
väikese liikmemaksu. Pole seega kel-
lelgi koosolekul käimise ega tööta-
mise sundust, välja arvatud ennast
valida lasknud ametnikud. Akadee-
miline selts ei taotle oma liik-
meskonnas kasvatuslikke
sihte ega ole huvitatud oma liik-
mete eraelust. Seltsi üldtegevus
pole intensiivne — mõni ette-
kandekoosolek aastas, see on pea kõik.
Kinnist org-i sise-elu pole,
välja arvatud juhatus ja toimkondade
tegevus, sest nii ettekande- kui ka
ametlikestki üldkoosolekuid

osavõtt on vaba ka mitteliikmeile. Isiklik side liikmete vahel puudub või on väga juhuslik, samuti on nõrk üksikliikme side seltsi juhtivate tegelastega. Juhtideks on vastavalt erialalt ülikooli õppejõud. Alalised seltsi ruumid tavaliselt puuduvad.

Intiimorganisatsioon kannab aga hoopis vastupidiseid tunnuseid. Tema sihid on ühiskondlikud. Nende org-ide kaudu võimaldubki osavõtt üliõpilaskonna üldisest nii majanduslikest kui kultuurilisest ettevõttest, kas üliõpilaskonna enese või rahva kasuks. Need õieti võimaldavad kaasa elamist üliõpilaselule, tiheda seltskondliku tegevuse praktikat, ühiseid pingutusi, sõpruskonna ühist rõõmu ja leina.

Intiimorganisatsioonide koosseis põhimõtteliselt moodustub kõigi erialade üliõpilasist. Ka poliitiline meelsus pole siin aluseks, kuigi mõne org-i üldilmes võib nentida pahem- või parempoolsete kalduvuste ülekaalu ja kuigi intiim-org-ide rühmas võiks alaliigitusena näha veel demokraatlikumate seltside ja konservatiivsemate korporatsioonide tüüpi. Liikmete vastu-

võtmine sünnib siin ettevaatliku valiku ja organiseeritud värbimise kaudu, kusjuures iga org-püüab hoiduda temale ebasoovitavast elemendist ning endasse haarata paremiku — üks vaimliselt erksamad, teine seltskondlikult väljapaistvamat, rahakamat, vastavalt org-i „elulistele“ vajadustele. Igatahes nii või teisiti pannakse rõhku liikmeskonna kvaliteedile. Kõigele eelmainitule seltsivad veel liikmete isiklikud huvid — vanemait liikmeilt ja vilistlasilt majandusliku või ka vaimlise toetuse otsimise näol. Kõigeks selleks tuleb aga suuri ohvreid kanda, sest intiimorg-i liikmeks moodustavad aastas mitukümmend krooni ja võrduvad sageli ülikooli semestri õppemaksuga. Ka ajakulu nõudmisega liikmelt-üliõpilaselt võistleb ta sageli ülikooliga.

Oluline on aga ühiskondliku välis- ja sisetevõime kõrval veel asjaolu, et intiimorg. teostab oma liikmeskonnas süstemaatilist ja kohustuslikku seltskondlikku kasvatust, mis ülikooli õppetöös on täiesti kõrvale jäetud. Alles teatava õpi-ajajärgu läbiteinud noorliikmed või „rebased“ võetakse kõlblikkuse korral

R. TIIDOSOO.

On tunne, mis tuhandeid ühendab.

*On tunne, mis tuhandeid ühendab,
seob kokku noori ja vanu.*

*On tunne, mis kõiki meid pühendab,
viib ühise altari manu.*

*Kas valdab meid mure, kas hellitab rõõm,
jääb samaks too tunne, jääb samaks too lõõm:
arm Eesti, me kodumaa vastu.*

*Kuis ründab siin rahvas hoogsalt tööd
ja rühib aadete poole!*

Mu sõber, vend, õde, kas kaasa lööd?

Suur võit kroonib ühise hoole.

*Üks iha meid köitku, üks jumalik aim:
meid alati sidugu kodumaa vaim!*

Õnn sulle, me emake Eesti!

vastu tegevliikmeiks (harilikult aasta pärast). Sise-elus on liikmete vabadus üksikasjaliku kodukorra normidega piiratud ja nende kindlad kohustused org-i vastu määratud. Distsipliini pidamiseks on välja töötatud mitmesuguste karistusviiside astmestik.

Üldine org-i sisetevgevus on intensiivne ja kinnine, nii ametlikud kui vaimlise eeskavaga koosolekud on määratud oma liikmekonnale. Eriti tihedasti peetakse ametlikke üldkoosolekuid, kus on arutusel peamiselt sise-elu küsimused. Põhimõtteliselt moodustavad kõik ühe org-i liikmed omavahel tihedasti seotud sõpruskonna, nn. ühise pere, pealegi jäädavat laadi. Väiksema liikmete-arvuga org-es on see põhimõtte ka teostatud. Lõbukultuuristki peetakse lugu, korraldades suuremaid pidusid-balle ja kohviõhtuid aastapäevil ning omavahelisi koosolemisi määramata arvul.

Kõigeeks selleks seltskondlikuks sise-eluks on intiimorg-el olemas alalised ruumid, mis on liikmeile n. ö. teiseks koduks, kuid mis omakorda nõuavad ka karuosa eelnimetatud kõrgeist maksudest.

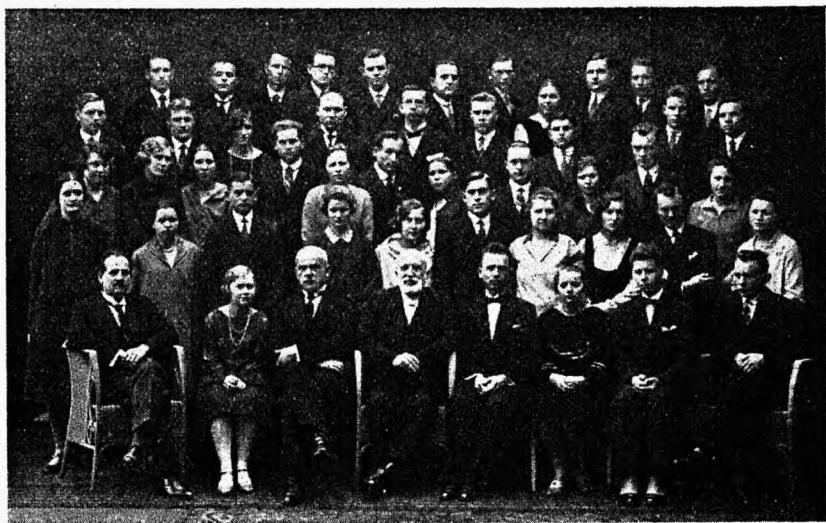
Olles tõmmanud peajooni kummagi tüüpi iseloomustuseks, võime nentida, et org-i ülesanne on määratud tema vormi. Näeme ühel pool eriala ja püsivat juhtkonda ülikooli õppejõududest, kusjuures liikmeskond on kõrvalise tähtsusega, teisel pool seltskonda kõiges oma mitmekesisuses, kus iga liige on väärtus ja kohustatud aktiivselt kaasa töötama ning kus see ühiskond ise kasvatab endale juhte ja tegevuse jätkajaid. Selline org. saab ennast maksma panna sisemiselt tiheda ühiskondliku jõu üksusena.

2.

ÜKÜ algas 15 aasta eest oma erialal puht-akadeemilise org-ina, astus teatavad välissammud ja saavutas tulemused, mis tol ajal üldse võimalikud

olid (sellest lähemalt vt. eelmises artiklis). Edasi oleks tema tegevus aga täiesti soikunud, kui ta sel kriitilisel momendil (1924) poleks suundunud sisetevgevusele, kui ta järk-järgult poleks, intiimorg-ide abinõusid kasutamisele võttes, hakanud üles ehitama teataval määral seltskondlikku organisatsiooni.

Mis oli siis selle reorganiseerumise põhjuseks ja mis põhimõtted on ÜKÜ kui org-i pärastise ja praeguse nn. pool-intiim- või kompromisstüübi aluseks? Siin on kõigepealt äratundmine, et karskustöö ei ole teaduslik, vaid ühiskondlik tegevus. Kuigi siin on tegetmist teatava erialaga, võivad ometi teaduslikud uurimused ainult eelteadmisi anda ja paremal juhul ka aidata määrata tegevuse meetodit ja taktikat. Teadusliku uurimise tulemused pole siin väärtuseks omaette, pole surnud tõde, vaid need peavad elavaks saama. Karskustöö sihid on ühiskondlikud — alkoholivaba ühiskonna loomine; muu on ainult abinõuks. Ainuüksi teadmised alkoholi toime kohta inimese organis mis ja majanduses ei piisa aga tavaliselt egoistliku isiklikugi elu normaalseks korraldamiseks, rääkimata idealistlikule tegevusele virgutamisest üldsuse kasuks. Selline töö nõuab väljaarendatud sotsiaalsel maailmavaadet, see nõuab tundelist kaasa elamist ja tahtekultuuri. Ilmselt vajaneb siin süstemaatilist, kuigi esijoones erialalist kasvatus tööd, samuti tegelikku elurõõmsat seltskondlikku elu, tõstvat õhkkonda ja alatist isiklikku kas või tähelepandamatutki mõjustust ja kontakti. Isegi juhid ei teki isenesest, vaid võrsuvad nimelt ühiskonnast, vastavast õhkkonnast ja pinnast. Teadusliku huvi tõmbejõuga pole siin midagi peale hakata, sest vähesed sellise huvi kandjad pole tavaliselt huvitatud leitud tõdede rakendamisest ja suuremal hulgal üldse puudub selline teadusliku huvi, mis ei ava mingit väljavaadet elukutseliseks tööks. Iga tahes nii ülesanded kui ka selleks va-

ÜKÜ liikmeid 8. aastapäeval, nov. 1928.

jalised eeltööd nõuavad võimalikult kõigi positiivsete seltskondliku elu elementide kasutamist suurema tege-laskonna hankimiseks ja säilitami-seks. Teiselt poolt teatavad olulised kodukorra nõuded üksikuile liikmeile piiravad seda hulka ning tõstavad liikmeskonna ja seega ka organisat-siooni kvaliteeti, mis on samuti vaja-line.

Kõik need tarvidused ja nõuded on ÜKÜ-le andnud teataval määral intiimorganisatsiooni laadi. Ta koos-neb kõigi teaduskondade üliõpilasist, kuigi enamikus humanitaarteaduste alalt, liikmete kohta on kodukorras norme (täiskarskusnõue alkoholi ja suitsetamise suhtes ja muud kõlblikud eluviisid), ta korraldab erialalist ja ka seltskondlikku kasvatust, viljelda-des tervet seltskondlikku meelelahu-tust. Liikmel on ka, kuigi väheseid, aktiivseid kohustusi org-i vastu ja org. on moraalselt vastutav oma liikmete ülalpidamise eest. Viimane asjaolu eeldab ka org-i tähelepanu osutamist liikme isiklikule elule. Sisetevõimevus on harilikult mitu korda intensiiv-sem ja mitmekülgsem kui teaduslikel seltsidel. Ettekande-koosolekud on küll enamasti avalikud, kuid see ole-neb ta ülesannete laadist ja seal kõr-

val jääb veel küllaltki sisemist elu. Liikmed moodustavad sõpruskonna. Alalised ruumid, lugemislaud jm. va-hendid viivad neid alati kontakti. Ühes asjas ms. jääb aga ÜKÜ kau-gele maha puht-intiimseteldest, — nimelt ta võimaldab seda kõike kümme korda väiksema, peaaegu „akadeemi-lise“ liikmemaksu eest. See on oma-korda tulnud asjaolust, et E. Kars-kuksliidul on seni 11 a. jooksul jätku-nud tarvilikul määral arusaamist ala-liste ruumide esmajärgulisest tähtsu-sest ÜKÜ erialalise töö eeltingi-muse na (kuigi nende tarvidust on tulnud mõnikord energiliselt kaitsta) ning on need ÜKÜ-le andnud igal aastal toetusena oma majas tasuta.

3.

Eeltoodud põhimõtted ja olu on tõelistesse ükülastesse aastakümne jooksul kaunis kindlasti juurdu-nud paratamatu teena, peajoontes kas või ainuõigenagi. Ometi on, kõige pa-rematelgi tegevusaegadel, ÜKÜ-s lei-dunud alati vähemal arvul neid, kes oma kohuseks on pidanud olemasole-vat ja tehtavat ainult arvustada ja laita. Ükülased on küll õppinud teadma, et need etteheited — peami-

selt organisatsiooni tüübile — on enamiku juures olnud viisakaks ette-
 käändeks tegelikust tööst või ka
 ÜKÜ-st täiesti eemalejäämiseks ja
 üksikute juures (kes ei või näha teise
 aktiivset tegevust) sisemisest oposi-
 tsioonitarbest tingitud, ometi on need
 iga uue põlvega jälle uuenenud vaid-
 lused ÜKÜ tüübi üle võtnud palju
 aega ning sagedasti halvanud tege-
 vusekandjategi töötahet. Milles on
 siis, mõne sõnaga öeldes, seisnud
 etteheited ÜKÜ tüübile? — On
 väidetud, et ta nõuab suhteliselt siiski
 palju aega, et aktiivsemad liikmed
 muutuvad koduseks ja teda vähem
 külastajad võõrduvad, samuti et mõ-
 nele (intellektuaalsele inimtüübile)
 üldse ei meeldi kodune õhkkond, et
 ta liikmemaks on suurem akadeemilise
 ühingu omast, mis tegevat raskusi
 neile üliõpilasile, kes oma viimased
 veeringud kannavad intiimorg-i lae-
 kurile jne. Kõik need asjaolud soo-
 dustavat laiemate hulkade eemalejää-
 mist. ÜKÜ mitmekesised ja kaudsed
 ülesanded viivat kõrvale peaülesan-
 dest jne. jne. Ühe sõnaga, „praegune
 tüüp ei meeldi, kui ta oleks akadee-
 miline, küll siis võtaksin osa“. Isegi
 mõne liikmekandidaadi mittevastu-
 võtmise või liikme org-ist kõrvalda-
 mise puhul on tõstetud hädakisa, et
 „egas me ometi selle ja selle eksi-
 muse või süü pärast või seda ja seda
 tegelast üliõpilaskarskustööst täiesti
 eemale tõrjuda“. On tulnud isegi
 ettepanekutega, enamasti küll väljast-
 poolt, asja mitte tundjate ringkon-
 nist, muudetagu ÜKÜ uuesti „akadee-
 miliseks“. — Ükülased teadsid, et
 ÜKÜ viimine uuesti teaduslikule alu-
 sele oleks tähendanud üliõpilaskars-
 kustöö tegelikku likvideerimist ja ei
 võtnud neid ettepanekuid tõsiselt,
 küll aga hakkasid aja jooksul mõt-
 lema, kas ei oleks otstarbekohane
 samal alal ka teise, akadeemilise
 ühingu loomine või õieti luua lask-
 mine, kus siis minimaalsete ajaliste
 ja majanduslike kohustuste juures
 oleks (vähemalt teoreetiliselt) või-
 malik laiemate hulkade organiseeri-
 mine üldise asja kasuks. Sellepärast

pole imestada, et allakirjutanu paari
 aasta eest EKL-i Keskoimkonna liik-
 mena esines EKL-i juhatusel ette-
 panekuga, üliõpilaskarskustöö mitme-
 kesistamiseks ja elustamiseks astuda
 samme Akadeemilise Karskusühingu
 asutamiseks. Liidu juhatus leidiski
 enese liikmete seast ülikooli õppejõu,
 kes nõustus seda ülesannet enda peale
 võtma. Asja kaaluti 1933. a. II-l
 semestril korduvalt koos ÜKÜ esin-
 dajatega, jaotati ülesanded, koostati
 põhikiri ja 1934. a. sügisel teostuski
 AKÜ lõplik asutamine.

Kokkuleppe kohaselt on ÜKÜ
 hooleks jäänud enam kasvatuslik töö
 intensiivse sisetegevuse näol ühes
 seltskondlike sidumis- ja mõjusta-
 misvahenditega, kuna karskusküsi-
 muse teaduslik uurimine ja
 kontakti otsimine laiemal akadeemi-
 lise perega on jäänud AKÜ hooleks.
 Muidugi pole senise ajaga veel suu-
 detud koondada AKÜ-sse mingit laia
 ringkonda (enamik on ÜKÜ-st) ja tõe-
 näoliselt on see edaspidigi väga raske,
 võib-olla suurte pingutustega ajuti-
 selt teostatav mõne konkreetse üles-
 ande läbiviimiseks (sest püsivaks
 sidumiseks puuduvad tal üldse abi-
 nõud), kuid üksikutegi tegelaste
 töölerakendamisel, kes mingil põhju-
 sel ÜKÜ-s ei tegutseks, on üldise
 asja seisukohalt oma lisaväärtus. Ka
 teadusliku uurimise alal on ÜKÜ
 omal ajal auhinnaid välja kuuluta-
 nud ja saanud, kuid niikuinii alatises
 juhtide vähesuses on sagedasti raske
 leida inimesi, kes tahaksid ja saaksid
 korraga nii mitmel alal maksimaalset
 saavutada. Vastavate kalduvustega
 eri tegelaste spetsiaalne mõtlemine
 nende küsimuste üle viib kahtlemata
 süvenemisele. Võib-olla jääb AKÜ
 kitsamakski ÜKÜ-st, sest teaduslikku
 huvi ei leidu laial ringkonnal, ja tema
 kandjaks jäävad ikkagi ainult üksi-
 kud, juba väljakujunenud ja veen-
 dunud tegelased, kes ise ei vaja min-
 geid kõrvaltõukeid ja ainuüksi intel-
 lektuaalsest huvist võivad teostada
 tavalisest enam, kuid senise ÜKÜ
 kõrval on AKÜ (erinevaid töö-
 meetodeid võimaldades) tegelaste

ÜKÜ liikmeid 14. aastapäeval, nov. 1934.

üldarvu suurendajana ja tööalade laiendamise ning süvendamise võimaldajana küllaltki tarviline.

Teiselt poolt, nagu eespool-toodust vahest juba selgunud, evib AKÜ mitte vähemat tähtsust ÜKÜ sisemise elu seisukohalt. Viimane on vabane-nud sagedasest opositsioonist, vilja-tuist vaidlustest org-i tüübi üle ja etteheidetest, et ta ei võimalda laie-mate hulkade koondamist. See ei tähenda, et keegi oleks nüüd ÜKÜ-st lahkunud (kes läinud, olid lahkunud juba varem), vaid et praegusel ega tulevasel tegelaspõlvel pole enam põhjust ega õigust ÜKÜ organiseerumismvormi süüdistamiseks, teades, et teda võidakse juhatada teise, temale ideaalsema org-i juurde. [Isegi sel juhul, kui AKÜ peaks tegelaste puudusel likvideeruma (ülesanded on ju jagatavad EKL-i ja ÜKÜ vahel), oleks ta küllalt tähtsa osa ÜKÜ suhtes täitnud — ta oleks tõestanud ükülaste alatise väite oma organisatsiooni kaitsmisel, et ÜKÜ-lt ruumide äravõtmine ja tema muutmine „akadeemiliseks“ tähendaks üliõpilaskarskusliikumise lõpetamist. Sellest peale peaks eemalseisjatelegi selge

olema, et seda üliõpilas- ja üldise karskusliikumise juhtide kasvatamise tööd saab jätkata ja teha ainult ÜKÜ-taolise ühingu edasiarendamise teel.] Teiseks on ÜKÜ-l oma poolikul teel veel küllaltki puudusi olnud ja seal on vajadust tuntud edasiminek-kuks, suurema distsipliini ja kindlami-ni määratud sise-elu korraldamiseks, kuid alati on põrgatud ühe ja sama kalju vastu: ainu k e s e üliõpilaskarskusorg-ina pole ta tohtinud kedagi tegevusest eemale jätta ega kellelegi osavõtuks raskusi teha. Nüüd on ÜKÜ-l vähemalt tee lahti enese kui org-i elu iseseisvalt ja otstarbekohaselt korraldamiseks. — ÜKÜ-le vaimse ja majandusliku toe organiseerimiseks ongi (nelja aasta eest) ta ülikooli lõpetanud liikmeist asutatud iseseisev vilistlas-kogu, nagu on intiimorg-idel, kuid teha oleks ju veel mõndagi, näiteks kas või sisemist tegevust niivõrd mitmekesistada, et kaoks üldse tarvidus ta liikmeil minna kuhugi intiimorg-i, kuid vaevalt ta saaks muutuda pärisintim-seltsiks, kuna see paneks ta peale liiga laiad kohustused ja teeks võimatuks neil ksv-il tema eri-

alalisest tegevusest osavõtuks, kes mingil põhjusel siiski eelistavad intiimorganisatsiooni.

Lõpuks olgu öeldud paar sõna AKÜ asutamise puhul tekkinud välise üldise arvamuse kohta, nagu oleks ÜKÜ-le paralleelne AKÜ sündinud „vihast ja vaenust“ ning loodud ÜKÜ-d „välja võistlema“. Isegi ÜKÜ (asjast vähem teadlikes) ringkonnis tõusis esialgu kartust ja võistlustahet, mis ka omakorda mõjus viljastavalt tegevuse elustusse. Tõeliselt on meil tegu haruldase nähtusega — ta on sündinud heas läbisäämises ja koostöös. Üldine töö sellega võidab ja senine ÜKÜ võidab. Suu-

remaind ettevõtteid teostatakse koos — näit. möödunud semestril ühiselt korraldatud üliõpilaskarskusnädal, ja ÜKÜ kauaaegne esimees O. Ibius kirjutas AKÜ-le esimese ning põhjaliku uurimistöo karskusliikumise ajaloo alalt, mis ületas esimese auhinna nõuded.

Igatahes on loodud erisugused tegevusvõimalused ja ÜKÜ kaitsjad ning AKÜ soovitajad ei usu, et viimane kunagi hakkaks enese tegevuse soodustamiseks kuduma kitsendusi ÜKÜ tegevuse jätkamisele või edasiarendamisele — temalaste poolt õigekspeetud põhimõtete alusel.

ED. LAUGASTE.

Kas üliõpilasorganisatsioonide karskustoimkonnad võivad asendada E. Üliõpilaste Karskusühendust?

Karskustööd üliõpilaskonnas teeb praegu kaks laiabaasilist organisatsiooni, kellest peaks lähtuma kõik üliõpilaskarskustöösse puutuvad algatused. Need on Üliõpilaste Karskusühendus ja Akadeemiline Karskusühing. Kahjuks ei koonda need aga kaugeltki kõiki karskeid üliõpilasi. Pääle selle on suur osa liikmeskonnast mõlemale ühised. Seega jääb tähelepanuväärne osa üliõpilaskonda ometi karskustöösse rakendamata.

Juba mõni hää aasta tagasi hakkas eriti selgesti ilmnema nähteid, et ülikooli siirdunud noorkarsklased, kes astunud mõnda intiimorganisatsiooni, ei saa küllaldaselt määral enam osa võtta ÜKÜ tegevusest, sest intensiivse ülikoolitöö kõrval nõuavad intiimorganisatsiooni poolt pälepanud ülesanded teatava osa ajast, mis sunnib paratamatult jääma eemale karskusorganisatsiooni tegevusest, kuigi loobujad jäävad enamikus edasi karsketeks. Et neid karskustööga edaspidigi siduda, tehti eriti Noorsoo Karskusliidu tegelaste poolt katseid

karskustoimkondade moodustamisega üliõpilasorganisatsioonides. Sellised toimkonnad saavad oma tegevusvabaduse selle kohaselt, kuidas lubab iga intiimorg-i enda vastav kokukord. See üritus andis tulemusi ja 1931. a. registreeriti Noorsoo Karskusliidu uute liikmetena ÜS „Liivika“, EÜS „Veljesto“ ja EÜS „Ühenduse“ karskustoimkonnad. Olgu tähendatud, et kõik need org-id niisugustena on ise karsked (s. t. et ruumid ja org-i ettevõtted on alkoholivabad). Iga üksikliige on aga suhtumises karskusküsimusse vaba.

Kuna nimetatud toimkonnad on teetsenud juba ligemale viis aastat, võib tõmmata mõningaid võrdlusjooni sihi ja saavutuse vahel.

Kahtlemata on soodsate olukordade juures võimalik tõmmata kaasa enam-vähem kõiki karskeid üliõpilasi oma organisatsiooni piirides, hoida neid kontaktis liikumise üldiste saavutustega ja teataval määral tuua neid kaasa üldiste aktsioonidega (nagu akadeemilisel karskusnädalal

1935; kongressid, kursused jne.). Ka on seesugune moodus sobivaks võimaluseks karskus-maailmavaatelite kaasvõitlejate kooshoidmisel vastavas org-is, — aga ainult niikaua, kui leidub juht, kes säärase toimkonna töö suudab teha oma asjaks. Kui ÜKÜ-st on mõnda peletanud ka väike liikmeks, mis on paratamatu ÜKÜ (kuigi ilma üürita saadud) ruumide pidamiseks ja korrashoiuks, siis teiste üliõpilasorg-ide karskustoimkondadel ei tule nende eri liikmeks kuigivõrd küsimusse.

Kõnealustel toimkondadel on aga see viga, et nad ei saa muutuda organisatsiooniks, millega üldiselt palju võidaks arvestada. Esiteks jääb säherdune rakukene ikka intiimorganisatsiooni meelevalla alla, kuna see ilma organisatsiooni sanktsioonita ei või ellu viia ühtegi otsust, eriti mis puutub välisesse esinemisse. Siseelus hoiab see ainult oma organisatsiooni piirides alal kontakti karskusmeelsete vahel, mis võib mõjustada

teataval määral küll organisatsiooni karskusmeelsust, kuid väljapoole ei ulatu.

Kuna ka üliõpilasorganisatsiooni karskustoimkonna liikmeline koosseis on lõtv, ei saa teda arvestada keskorganisatsioonid. On selge, et karskustööd üliõpilaskonnas ei saa teostada niisuguste rakukeste kaudu. Üliõpilaste Karskusühendust need mingil määral ei saa asendada. Seepärast jääb soovida, et kõik üliõpilaskarsklased organiseeruksid praegu teotsevate suuremate organisatsioonide (ÜKÜ ja AKÜ) juurde. Üliõpilaskarskusorganisatsioonide karskustoimkonnad võiksid võtta endale karskusküsimuse õpiringi ülesanded. Sellistena oleksid nad kõigiti soovitatavad. AKÜ ja ÜKÜ üheks suurprobleemiks jääb praegugi veel küsimus, kuidas kõiki raskusi kõrvaldada, et võimalikult kõik karsked üliõpilased saaksid osa võtta ühe või teise tegevusest.

F. HUIK.

Ilusamaid hetki.

Noorus on tegutsev-edasirühkiv, sarnanev ruttava veevooluga.

Ta elab rohkem tänasele ja homsele. Vaevu jätkub tal aega mõelda möödunudle.

Nii kadus minugi stuudiumi-aeg ja juba seisin kaugel ÜKÜ-st igapäevase elu leivamurede ja seltskondlikkude kohustuste keerises. Ainult hetkil, mil külastan Tartut, kanduvad mõtted sellele ilusale ajale inimelus, mil kõik teed ja kõik võimalused seisid lahti — mil avasilmi sai unistada, idealiseerida, filosofeerida ja enne kõike rõõmsalt aega mööda saata. Olid üliõpilaspõlveski omad mured, ent need olid ühe või kahe päeva mured, mille möödudes õnn naeratas aina selgemini ja ilusamini. —

EÜKÜ oli esimene neist akadee-

milistest kodudest, kuhu siirdusin kohe peale ülikooli astumist. Olin tutvunud temaga juba varem — keskkoolipõlves paaril korral. See oli 1926. a. üleilmalise karskuskongressi puhul ja hiljem ühel ÜKÜ aastapäeval, mil Treffneri Güm. Karskusringi esindajana tervitusi tōin. Seega oli mul ÜKÜ-sse astumisel ees juba rida tuttavaid aatekaaslasi. — Ja pean ütlema, et just esimene aasta on ÜKÜ-s jätnud mulle kõige kaunima mälestuse. Kuigi tegevus tol korral väliselt oli soigus, külastati liikmete poolt loengute vaheaegadel ja õhtuti — peale õppetööd — võrdlemisi rohkesti ÜKÜ ruume. Vesteldes päevaste sündmuste, õppetöö ja karskusküsimuse üle, kadus aeg, kuna vahelduseks harrastati laulu, pingpongi, koroonat ja teisi mänge. —

ÜKÜ 14. aastapäeva koosviibimisel, nov. 1934. ÜKÜ jõuluõhtult, det. 1934.

Et esimesel aastal eksamite peale vähe aega kulub, siis muutusin ÜKÜ igapäevaseks külaliseks, — eriti aga seepärast, et mind polnud värbitud ühtegi intiimorganisatsiooni. Veel praegugi tundub mulle ÜKÜ tähtsa vahelülina karsketele üliõpilastele ülikooli astumisel intiimorganisatsiooni valikul, võimaldades selleks aega ja luues tutvusi mitmesugustesse organisatsioonidesse kuuluvate üliõpilastega ning võimaldades nende ükülaste kaudu tutvuneda teiste org-ide sisemise eluga lähemalt. Kuid veel enam tuleb hinnata ÜKÜ väärtust vaesema ja intiimorg-est vähe huvitatud üliõpilaste suhtes, kellele ÜKÜ võib muutuda tõeliseks koduks.

Neid mõtteid mõlgutades meenuvad hulgalised vaidlused ÜKÜ vormi suhtes; kuna selles küsimuses oli väga kompetentne ksv. E. Elisto, siis jäägu nad siinkohal minu poolt puudutamata. Ühe sõnaga, ÜKÜ pakub minu arvates karskele üliõpilasele õige palju tegutsemis- kui ka lõbutsemisvõimalusi — tuleb osata ainult neid võimalusi kasutada. Et seda paljud ei ole omal ajal teha osanud, ei saa ÜKÜ organisatsiooni-tüübi arvele panna.

Vabadus. Vabadus koosolekule ilmuda või mitte, vabadus mõnes muuski asjas on üks ÜKÜ iseloomulikumaid jooni, mis võimaldaski jääda juba intiimorganiseerituil nooril edasi ÜKÜ liikmeks.

Nagu meenutasin, tundub mulle esimene aasta ÜKÜ-s kõige meeldi-

vamana. Tollest ajast on meelde jäänud meestudengeist eriti ksv. R. Tasso, kes oli tol korral ÜKÜ esimees ja hiljem tegi karjääri üliõpilaskonna esimehena, siis, lõpetanud ülikooli, kadus aga tavaliste surelikkude hulka, ksv. E. Elisto, kes kandis alati ees tõsist ja asjalikku nägu, õpetas noori — nii tasa ja targu... ilma peale tükkimata — ja lahendas kõiki konflikte rahulisel teel, väikesekasvuline F. Olup, kes elas tolgi korral õige intensiivset elu, kord sümptiseerides ÜKÜ-le, kord tehes opositsiooni, kuid igas olukorras siiski tülilingeliselt tegev. Naistudengeist esimesel aastal tuleb meelde väike ja välejalgne ksv. Mets, flegmaatiline Sild ja tema sõbranna ksv. Nemvalts, kelle seltsis sai nii mõnelgi korral lüüa lõbusat laulu.

Noorus loob ise tuju. See maksis täiesti ÜKÜ kohta. Ei oleks muidu juhtunud nii sageli, et koosolek algas ÜKÜ ruumes ja lõppes Toome varemete all südaösel laulu, ringmängu ja lumesõjaga. Kuid sõda ei peetud ainult lumega, vaid ka sulega päeviku veergudel, mil puhul juhtus ka seda, et juhatus päeviku enne loomulikku surma „seitsme luku taha“ pani ja uue päeviku alguse varustas säärase epistliga, et sulerüütleil mõneks ajaks huvi ära kadus.

Elati kaasa ka E. Karskusliidu ja E. Noorsoo Karskusliidu tegevusele, kusjuures sageli nende juhatusest 50% moodustasid ÜKÜ-st väljunud või seal töötavad aatekaaslased.

Siiski ei seisnud ÜKÜ karskustöö pearõhk niivõrd välistöös, kuivõrd just neis elurõõmsais nooris endis, kes igale juurdetulijale näitasid, et tal on aatesõpru, kes samamõttelised ja kelle seltsis võib sirguda tulevane akadeemiline karsklaste väerind. Juba selgub selle töö tulemus mujalgi. Astudes ellu leiab ükülane jälle oma aatekaaslase, algab tõsine töö rahva seas. Ühiselt organiseeritakse jälle

karsklasi, luuakse pinda avalikus arvamises karskele mõtlemisviisile. Juba leidub väikeses Rakvere linnaski 6 akadeemilise haridusega ÜKÜ endist liiget, neist 4 ÜKÜ praegust vilistlast. Tulid esimesed täiskarsked kohtutegelased, advokaadid — imestati algul, vaadati vähe kõõrdi, kuid südames tunnistas nii mõnigi uuena-tulnu vaadete väärtust.

OTU IBIUS.

Alkohol ja nüüdisaegne liiklemine.

Alkohol või mootor?

Tehnika areng on toonud määratu muudatuse liiklemisalale viimase sajandi jooksul. Maa pinnal, kus veoloomade abil vaevaliselt paigast paika matkati, kihutavad nüüd kiired ja mugavad mootorsõidukid. Veel nobedad aurikud. Õhus ja vee-pinna all, milliste liiklemisruumide vallutamisest unistasid mitte kaua tagasi vaid fantaasiaküllased mõtlejad, mürisevad samuti mootorid.

Noored ei ole jäänud võõraks liiklemisalale. Mõjuv tung kiiruse ja kauguse järele liidab neid mootorsõidukite ihalejate jõuguks. Ise juhtida autot, mootor-ratast, lennukit — kui paljudele ei ole see kauniks unelmaks! Ja kui paljudele on see saavutatav!

Ent koos sellega on tõusnud huvi liiklemisjuolgeoleku probleemi vastu. Kraavi-lendavad autod, allakukkuvad lennukid, hukkuvad inimesed ja varandused sunni-vad valitsusasutisi korraldavalt vahele astuma vähendamaks liiklemisõnnetuste arvu. Saavutamaks seda tuli tutvuneda muide ka liiklemisõnnetuste põhjustega.

Järgnevas on esitatud kokkuvõtte vastavatest uurimustest sel alal, sel määral, kui need puudutavad alkoholi osa liiklemisjuolgeolekus.

Mootorsõidukite juhtidelt nõutakse vastavaid eeldusi ja võimeid, millede hulka kuuluvad eriti mitmesuguste aistingute (nägemis-, kuulmis-, lenduril tasakaalu- ja kompamisastingu) erksus ja usutavus, täpne ning kiire reaktsiooni- ja koordinaatsioonivõime, tähelepanu keskendus.

Nägemiserksus võib mõnel juhul vähesel alkoholitarvitamise mõjul lühikeseks ajaks suurened. Nägemisastingu selgus ja usutavus alkoholi mõjul

algusest päale nõrgeneb. Ridge märkas juba 4—8 sm³ alkoholiannuste mõjul nägemishäireid.

Kuulmisaistingu ja alkoholi suhe on samasugune.

Alkoholi mõju tasakaaluaistingule võib igauks ise tuletada sellest, kuis joobnul on „maakera ümmargune“.

Kompamisastingud nõrgenevad alkoholi mõjul.

Reaktsiooniaeg — ajavahemik, mis kulub vastava käskluse või signaali andmisest sellele vastava tegutsemise algamiseni — alkoholi mõjul üldiselt pike-neb, kuigi siingi võib olla väikeste alkoholiannuste juures kõrvalekaldeid, sel puhul aga reageeritakse enamasti hoolimatult, räpakalt, ja suureneb valesti reageerimise arv. Päälegi on tuntud alkoholi kahjulik mõju nn. lihas-aistingule, mille tulemuseks on kindlusetus ja saamatus liigutis ja üldse lihasrühmade koostöös.

Reaktsiooniaja pikenemine, lihas-aistingute nõrgenemine jne. omakorda põhjustavad koordinaatsioonivõime — närvikava ja lihaste täpse koostöö — nõrgenemise. Briti valitsuse soovil Briti Arstiteadusliku Seltsi poolt moodustatud komitee, kellele tehti ülesandeks põhjalikult selgitada alkoholi osa liiklemisõnnetusis, oma kokkuvõttes 1935. a. suvel näitab, et katsed on tõestanud, et juba 2—3 untsi (56—85 g) whiskit takistab kiiret ja täpset koordinaatsiooni nõudvaid liigutusi. Katseis on vaadeldud silmade võimet jälgida selgesti lähenevaid esemeid, käte liikumiskiirust ja täpsust, käte ja silmade koostööd masinal kirjutamises, jalgade liigutuste koostööd kund-

misel ja ronimisel. Kõik need on väga olulised võimed mootorsõiduki juhile. Katsetes näitavad, et juba väikegi alkoholimäär tavaliselt vähendab närvide ja lihaste koostöö kiirust ja täpsust.

Tasakaalukust ja enesevalitsemist nõrgendab alkohol samuti kui kiiret ja õiget olukorra hindamist ja otsustamist võimet. Alkoholi mõju all olles on nürinenud arusaamisvõime. Lisaks sellele enesetunne on tõusnud ja inimene on muutunud „julgeks“, kes ei mõista esinevate hädaohtude suurust õieti hinnata ja nende äkilisel ilmunisel olukorra valehinnangu ja samal ajal reaktiioonijana pikennemise tõttu ei ole küllalt võimeline õnnetuse vältimiseks.

1935. a. oktoobris Ameerika Ühendriigis Louisvilles peetud julgeoleku kongressil korraldas dr. H. A. Heise kongressist osavõtjatega laialdasi katseid selgitamiseks väikeste alkoholiannuste mõju liiklemisjulgeolekule. Katsetel tarvitati 2—4 untsi (56—112 g) alkoholi. Kasutades poliitiseis tavaliselt õnnetuste puhul kasutatavaid meetodeid selle kindlakstegemiseks, kas vastav isik on alkoholi mõju all või ei, leiti, et enamiku juures neist ei märgatud mingit joobnud-olekut, võttes aga kokku alkoholi tarvitamise eel ja järel tehtud katsete tulemused ja neid omavahel võrreldes selgus, et alkohol oli põhjustanud 13—56% võimete vähenemise silmade ja käte koostöös.

See ja samuti hulk muidki kõikides maades tehtud katseid ja vaatlusi näitavad, et liiklemisõnnetuste tekitamises on eriti suur osa „parajal mõõdul“ alkoholi tarvitamisel. Silmanähtavalt joobnut on hoopis kergem kõrvaldada mootorsõidukite juhtimiselt kui seda, kelle man puuduvad väliselt kõik alkoholitartvitamise tunnused. Sellejuures on ometi viimaselgi juhul alanenud vastava isiku võimed väga tunduvalt, tema enesetunde ja eneses kindel oleku tunde samal ajal tõustes. Selle tõttu ongi viimasel ajal mõnel pool hakatud liiklemisõnnetuste puhul kasutama alkoholimõju all oleku kindlaksmääramiseks vere- ja kuseproove, mis omakorda on tõestanud alkoholi suurt mõju liiklemisõnnetuste arvu tõstmises.

Soomes 1931—1933 juhtunud 9161 autoõnnetusest juhtus sotsiaal-uurimusbüroo andmeil 1028 ehk üle 11% alkoholi mõjul. Neist õnnetustest sünnib alkoholi mõjul just suur protsent raskemaid: kõigist surmaga lõppenud autoõnnetustest oli samadel andmetel alkoholi mõjul juhtunuid 1931. a. 31%, 1932. a. 34,3%.

Kõigist neist tõsiasiadest on tehtud tegelikke järeldusi ja hakatud alkoholitartvitajaid liiklemisaladelt välja tõrjuma. Veduri-, auto- ja lennukijuhtidelt kas alalise täiskarskuse või vähemalt teenistuskohuste täitmise eel ja ajal alkoholitartvitamisest keeldumise nõue on muutunud üldiselt mõistetavaks ja pooldatavaks ning leiab üha enam rakendamist liiklemisala korraldavasis seadustes ja määrustes.

Ameerika Ühendriiges võivad olla vedurijuhtideks juba enam kui veerandsada aastat ainult täiskarsked, muis riikides lähenevad nõuded sellele. Soomes võidakse karistada igat joobnud oleku mootorsõiduki juhtijat kuni üheaastase vangistusega, kõnelemata sõiduloo äravõtmisest. Rootsis võeti 1924.—1933. a. 16.425 isikult sõiduloo ära, neist 79% selle eest, et juhti joobnult autot või oldi mujal joobnud olekus. 1934. a. olid vastavad arvud 2096 ja 76%, ning sõiduloo kaotajast oli elukutselisi autojuhte ligi 20%.

On kindel, et alkoholi tarvitamise tõttu sõiduloo minetajate arv kasvab tullevikus veelgi, kui leitakse küllalt sobivad vahendid väikese alkoholimäära tarvitamise kindlakstegemiseks, sest juba on jõutud veendumusele, et just „parajuslased on liiklemisjulgeoleku halveim hädaoht“.

Pääle seaduslike normeerimiste on hulk elukutselisi liiklemisalal tegelejaid ise veendunud täiskarsklased. Mitmes maas on autojuhtidel ja raudteelasil oma karskusorganisatsioonid üsna suure liikmete-arvuga. Üksikuist väljapaistvaist ja tuntud täiskarsketest autosportlasist ja lendureist võiks nimetada Ch. Lindbergh, Harry Hawker, Väinö Bremer, Mark Kerr ja palju muid.

Ka sõitjad loomulikult eelistavad karsket sõidukijuhti ja selle tulemuseks on karskete autojuhtide märgi kasutamine mitmes riigis (näit. Taanis). Meilgi on see praegu teostumisel.

Õigus on E. H. Cherringtonil öeldes: „Joovastavate jookide müük oli võimalik põllumajanduslikus riigis hobusesaha ja eeslivankri ajal, ta on võimatu traktori, suure nisuniitja ja auto ajajärgul. Joovastavad joogid olid võimalikud härjavankri ajal, ei ole seda aga automobiilide ajal. Alkohol oli võimalik voorimehe vankri, mitte elektridünamo ajal.“

Alkoholitartvitaja sõidukijuht ja mootorsõiduk ei sünni kokku. Noorukil jääb valida mootori ja alkoholi vahel. Nende mõlemaga sõprust pidada ei luba kaaskodanike julgeolek.

Kirjandust.

Eesti rahvuslikud suurmehed, I ja II sari. Kirjastusühing „Kooperatiiv“, Tallinn, 1935, 1936, à 48—56 lk. Hind à 50 snt.

EKS-i väljaandel on ilmunud juba viis aastat suurmeeste elulugude seeria, kuid seal ilmutud peamiselt maailma suurmeeste biograafiad ja eestlastest ainult üksikud (J. Hurt ja J. Poska). Oli vajadus eesti suurmeeste biograafiate järele. Seda lünka hakkas möödunud aastal täitma k.-ü. „Kooperatiiv“, asudes andma välja eesti rahvuslike suurmeeste seeriat noorsoole. Seerias on ette nähtud 30 suurmeest, mis ilmutuvad 5 sarjas à 6 suurmeest. Möödunud aastal ilmus esimene sari ja käesoleval aastal järgnes teine.

See eesti suurmeeste elulugude seeria on määratud noorsoole, esmajoones mõeldud küll just vanemale algkooli-, rahva- ja keskkoolinoorsoole, kuid on kahtlemata heaks literatuuriks ka gümnaasiumi-noorsoole. See seeria sisaldab mitte ükski hulga abimaterjali kirjanduse ja ajaloo tundideks, vaid ka õpilastele oma organisatsioones referaatide koostamiseks.

Mõlemas sarjas on tehtud valik nii, et seal leidub suurmehi igalt erinevalt teadus- ja tegevusalalt — kunstnikke, kirjanikke, riigimehi jne. Nii sisaldab esimene sari kuus suurmeest: *F. Toomus* — Villem Reiman, *K. A. Hindrey* — kindral E. Põdder, *J. Lehmann* — Jaan Adamson, *J. Pert* — August Veizenberg, *K. Mihkla* — Eduard Wilde ja *A. Päril* — Jüri Vilms. Kirjastus on leidnud enamiku suurmeeste elulugude autoriteks isikud, kes on olnud suurmehega lähemas kokkupuutes või uurinud ta elulugu põhjalikult. Selle tulemuseks on, et kõik autorid käsitlevad suurmeeste elulugusid suure soojusega, mis omakorda teeb need noortele kergesti loetavaks.

Ka teine sari sisaldab kuus suurmeest erinevalt tegevusväljadelt: *A. Hanko* — Jul. Kuperjanov, *J. Kaup* — kapten Anton Irv, *F. Toomus* — August Kitzberg, *A. Looring* — M. J. Eisen, *M. Pukits* — Joh. Köler ja *N. Andresen* — Mihkel Martna.

Enamik neist suurmeeste elulugudest ilmub iseseisvate raamatutena esmakordselt, kuna mõnest on põhjalikumad elulood või autobiograafiad juba varem olemas (näit. J. Vilms, A. Kitzberg, M. Martna,

A. Irv). Sellistena, noorsoole määratud elulugudena ilmutuvad nad aga kõik esmakordselt.

Tänini puudub meil Eesti karskusliikumise ajalugu, samuti biograafiad meie karskusliikumise suurmeestest. Seni ilmutud eesti suurmeeste elulood sisaldavad kahe tähtsama karskusliikumise tegelase — M. J. Eiseni ja Villem Reimani elulood. Mõlemas eluloos on pühendatud vääriline osa nende suurmeeste tegevuse vaatlusele karskustöös.

Seni ilmutud eesti suurmeeste elulugusid võib noortele soojalt soovitada, seda enam, et nad on kättesaadavad hinnalt igauhele. A. L.

Leo Anvelt: William Ewart Gladstone. S. E. nr. 24. Tartu, 1935. 152 lk. Hind 1 kr. 50 s.

Noorsugu on tuttav kõige enam välismaiste kirjanikkude biograafiatega, kuna neid käsitletakse koolides õppetundides. Neile järgneb kahtlemata noorte eneste huvi igasugu leiutajate ja avastajate vastu, kusjuures osa noori on huvitatud vaid filmi- ja spordikuulsusist.

Loodetavasti peaks pakkuma noorsoole erilist huvi ka suure inglise riigimehe W. E. Gladstone'i (1809—1898) elulugu, kelle nimi on tuttav kõigile koolist ajalootundidest. Noor ajaloolane L. Anvelt esitab meile Gladstone'i eluloo nii elavalt, piltlikult ja huvitavalt, et seda võib lugeda nagu mõnda romaani, ta ongi ju suure inglise liberaalse riigimehe eluromaan. Kuna G. nimi on seotud niivõrd inglise ajaloo, et seda on võimata käsitleda lahus üldisest ajaloosündmusist, siis leiame sellest ka peatüki inglise ajalugu.

See on huvitav inimese arengulugu äärmisest konservatiivist tuliseks liberaalseks riigimeheks. Kogu G. maailmavaate muutumise ja arengu protsess on antud niivõrd kujukalt, et seda on huvitatav jälgida. Veel vanas G-s on seda vaimustust, tuld, optimismi ja lootust, mida pole sageli noortel. G. elu oli suur võitlus, ja mõneski küsimuses oli ta liiga vara sündinud maailma.

Seda biograafiat võib tõsiselt igale noorele lugemiseks soovitada, mitte ainult lugemiseks, vaid ka omandamiseks.

A. L.

EÜKÜ seniseid toimetisi.

Üliõpilaste Karskusühenduse väljaanne. 2. aastapäeva puhul, 23. nov. 1922. Koguteos, 44 lk.
Eesti Karskusliidu kirjastus.

Üliõpilasleht nr. 11, 1925. EÜKÜ erinumber 5. aastapäeva puhul 1925. 24 lk.

Üliõpilasleht nr. 8, 1926. 3. üleilmalise üliõpilaste karskuskongressi erinumber. 28 lk., peamiselt võorkeelsed artiklid.

E. ELISTO. **Kategoorilise karskusnõude põhjendus**, eriti intelligentsi ilmavaates. (I tr.)
Äratrükk „Üliõpilaslehest“ 1929. 32 väikest lk. EÜKÜ kirjastus, 1929.

Üliõpilasleht nr. 13, 1930. EÜKÜ 10. aastapäeva erinumber 1930. 24 lk.

Käesoleva EÜKÜ erinumbri toimetasisid: **Elmar Elisto, Aleksander Loring**
ja **Õie Sõster.**

Liidu teateid.

Uus juhatus.

Liidu uus juhatus jagas omavahel ametid järgmiselt: esimees — **Juhan Tork**, abid — **Heinrich Mark** ja **Gerda Laugaste**, pääsekretär — **Eduard Laugaste**, sekretärid — **Otu Ibius** ja **A. Stanovitš**, laekur — **Paul Sarv**.

Rahvanoorsoo toimkonna juhatajaks valiti **O. Ibius**, esperanto toimkonna juhatajaks **A. Loring**, õpiringi toimkonna juhatajaks **A. Stanovitš**.

Suvipäevade toimk. valiti **G. Laugaste**, **H. Mark** ja **P. Sarv**.

„Kevadiku“ toimetajaks valiti **E. Lassen**, „Noorsoo-org-ide juhi“ toimetajaks **H. Mark**.

*

Küsimus vastamiseks VIII noorsoo suvipäevade asjus.

Liidu juhatus palub org-idelt soovivaid avaldusi 1936. a. suvel korraldatavate VIII noorsoo suvipäevade kohta ja aja suhtes. Juhatuses on kõne all olnud järgmised kohad:

1. **Võru** (ühes **Rõuge** ja **Munamäega**). Suvipäevad toimuksid päämiselt **Võrus**, **Rõugesse** ja **Munamäele** tuleks matkata jala. Võrust **Rõugesse** on ca 15 km.

2. **Tõrva**. **Tõrvas** korraldamise puhul tuleks arvestada pääle raudteesõidu kulude lisa sõidukulusid minekuks raudteejaamast omnibusega **Tõrva**. Omnibuse-sõit **Tõrva** maksab (arvestatud on sõiduhind edasi-tagasi) **Puka** jaamast kr. 2.40, **Abja** jaamast kr. 4.50 ja **Valga** jaamast loodetavasti kr. 1.00.

3. **Narva** (ühes **Narva-Jõesuuga**). Laevasõit **Narvast Narva-Jõesu** ja tagasi maksab 40 senti.

4. **Kunda**. Raudteesõiduks saab loodetavasti 50% hinnaalandust.

Aja suhtes huvitab Liidu juhatus just see, kas tahetakse suvipäevi enne või pärast jaanipäeva.

„Kevadiku“ asjus.

„Kevadiku“ toimetusest lahkunud **Õie Sõstra** asemele on Liidu juhatus valinud **Arkadi Stanovitši**.

Järgmine „Kevadiku“ number ilmub täpselt 15. märtsil. Käesolev number, mis pidi ilmuma 1. veebruaril, hilines „Kevadiku“ toimetusest olenematuil põhjusil.

Järgmise numbri jaoks palub „Kevadiku“ toimetus organisatsiooni saata 20. veebruariks ülevaateid oma tegevusest.

Kõik noored „Kevadikku“ levitama!

Kuna käesoleva numbriga algab „Kevadik“ uut aastakäiku, siis on loomulik, et iga „Kevadiku“ sõber just nüüd eriti püüab suurendada „Kevadiku“ tellijate arvu. Vähe sellest, et ta ise tellib ja loeb oma lemmikajakirja — ka oma sõpradele ja tuttavatele teeb ta selgeks „Kevadiku“ väärtuse ning siis kahtlemata needki tellivad selle.

„Kevadiku“ talitus, lootes paljude tellimiste saabumist lähemal ajal, on otsustanud anda preemiaid neile, kes suutnud hankida tellimisi suuremal arvul 1. märtsiks. Tingimused on järgmised:

1. Igaüks, kes hankinud vähemalt 5 tellimist, saab „Kevadiku“ aastakäigu tasuta.

2. Nende vahel, kes hankinud vähemalt 10 tellimist, loositakse hulk väärtuslikke raamatuid, ms. Cervantese „Don Quijote, Hugo „Jumalaema kirik Pariisis“, Jacobseni „Niels Lyhne“, Zola „Söekaevurid“ jt.

3. Lõpuks saab see, kes kogunud kõige rohkem tellimisi, illustreeritud „Kalevipoja“ või käsipalli. (Loomulikult maksavad tema kohta ka kahes eelmises punktis tähendatud võimalused.)

Lootes, et noortel on küllaldaselt huvi ja aktiivsust oma mitmekesise ja huvitava häälekandja levitamiseks, jääb „Kevadiku“ talitus ootama lähemal ajal saabuvaid rohkearvulisi tellimisi.

Tellimiste vastuvõtmise kviitungeid võib saada soovikorral ENK büroost, Tartu, G.-Adolfi 18. Tellimiste vastuvõtmiseks võib tarvitada ka enda valmistatud blankette, kus on ära märgitud tellija nimi, täielik aadress ja tellimise vastuvõtja.

Tellimistingimused.

Postiasutiste kaudu:

Aastakäigu hind — Kr. 0.75

Poole aastakäigu „ — „ 0.40

Soodustatud tingimused E. Noorsoo Karskusliidu liikmeile (otse talitusest tellides):

Aastakäik — Kr. 0.50.

Koolide lugemislaudadele aastakäik (1 eks.) — Kr. 0.50.

„Kevadik“ ilmub — 6 nr-it aastas. Tellimishind $\frac{1}{1}$ a. 75 s., $\frac{1}{2}$ a. 40 s., üksiknr. 15 s.

Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja: dr. phil. Alfred Koort. Tegevtoimetaja: Eevi Lassen. Toimetuse liikmed: Johannes Feldmann, Otu Ibius, Eduard Kubjas ja Arkadi Stanovitš.

Toimetuse aadress: Tartu, Gustav-Adolfi t. 18—2, postk. 86, telef. 404.

Soodsamaks ostukohaks

kodu- kui ka välismaa

raamatute,
kirjutustarvete,
kirjutusmasinate ja
õppevahendite alal on

AKADEEMILINE KOOPERATIIV

Tartu, Ülikooli 15.

„Kevadik“

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri

algab käesoleva numbriga 13.-ndat aastakäiku.

„Kevadik“ on ainuke omalaadne noorte huve mitmekülgsest haarav ajakiri, andes sõna kõigis noori puudutavais ja üldkultuurilisis küsimusis.

„Kevadik“ kaastöölisiks on peamiselt noortesõbralikud kultuur- ja noorsootegelased ning noored ise. 1935. aastakäigus on näit. kirjutanud: V. Adams, K. Ader, Ed. Ahas, A. Aspel, J. Bechter, A. Elango, Ed. Hubel-Metsanurk, B. Kangro, A. Kuum, J. Köpp, L. Laja, Fr. Olup, A. Oras, R. Paris, A. Piip, J. Piiper, A. Sang, L. Sapotzki, H. Talvik, P. Treiberg-Tarvel, J. Tork, R. Öunap jt.

„Kevadik“ ilmub kuus numbrit aastas. Tellimishinnaks on 1936. a.: 1/1 a. 75 s., 1/2 a. 40 s., üksiknr. 15 s. Liidu liikmeile ja koolide lugemislauadadele on tellimishinda alandatud 50 sendile aastas.

„Kevadik“ ootab noorilt värsisepilt, proosakatsetajailt ja taideharrastajailt mitmekesist kaastööd. Eriti teretunud on ülevaated noorsoo-orgide tööst.

„Kevadik“ väärrib tellimist, lugemist, levitamist.

A/S WILL — Narva.

Villase ja siidiriide kudumine.

Vateliin. — Sukkade kudumine.

Villase ja puuvilla-lõnga korrutamise, värvimise ja pleekimise.

MERTSERISEERIMINE.

Lõnga müük suurel ja väikesel arvul.

Villaste ja siidikangaste värvimine ja apreterimine ja siidikangaste trükkimine igasugusel arvul.

Valmisriided, riide-
ja
pudukaubad.

K/M. **T. Bachval**

Asut. 1911. a.

Jõhvis, Narva tän. 3.

Kõnetraat 57.

OSKAR

KIPPASTO

MÜÜDUD JA
PARANDATUD
KELLAD
ON TÄPSED!

TARTUS, RIIA 2 -TEL.11-50

Nimede-eesistamise kirjandust:

Eesti nimi. Valik uusi perekonnanimed (umbes 17.000). Toimetanud J. Mägiste ja E. Elisto. Tartu 1935, 104 lk. Hind 50 senti.

Eestlasele eesti nimi. 1921. Koguteos, 70 lk. Hind enne 50 s., nüüd 25 s. Saada ms. Tartu Nimede-eesistamise Talitusest, Gustav-Adolfi 18, vastavas väärtuses postmarkide vastu.

Sealsamas tasuta keeleline nõuanne nimede asjus ja teated kõigi seni võetud uute perekonnanimede kohta, kirjalikult postikulude vastu.

20.
Maailmakirjandus nr. 1.

ILMUNUD:

JULES RENARD:

PUNAPÄÄ

Tõlkinud Joh. Semper. 208 lk. Hind 2 krooni, köites 2 kr. 50 s.

Punapää kuulub prantsuse parimate romaanide valiksarja. Teose kangelane poisike, keda hüütakse Punapäaks, kannatab oma vanemate vale kohtlemise all ja on arenemas pahaks iseloomuks. Kuid ta pole olevus, kes haliseks ja viriseks, vaid väike mees, kes suure võitluse vapralt vastu võtab. See teos on paljuütlev tükk Prantsusmaad, kuid ka paljuütlev tükk elu.

Suurmeeste Elulood nr. 29.

ED. LAAMAN:

JAAN POSKA

Eesti riigitegelase elukäik. 160 lk. Hind 1 kr. 50 s. 10 illustratsiooniga.

See on lugu eesti mehest, kes olles eraelus advokaat, võttis enda kätte eesti rahva kaitsmise suure Vene riigi vastu, alates juba Maailmasõja päevist.

Tallinna linnapeana, Eesti Ajutise Valitsuse liikmena, rahudelegatsioonijuhina jõudis ta õnneliku lahenduseni: Eesti sai iseseisvaks. Tema eluläiguga on kõige lähemalt seotud põnevaim ajajärk Eesti iseseisvuse arengus. Tema isik on kujukaks näiteks tolle ajastu sangarlikkusest, kus unustati isiklikud hüved ja mõeldi ainult ühte — eesti rahva heakäekäiku.

Seni teada olnud andmeile on toonud autor lisaks uusi, mis lisandavad teosele erilise tähtsuse. Autori huvitav ja elav esitusviis teeb raamatu loetavaks igale eestlasele.

Elav Teadus nr. 47.

K. A. HINDREY:

MEIE KODULOOMAD JA NENDE PÕLVNEMINE.

104 lk. 30 tahvlit ja pilti 92 loomast. Hind 1 kr., Elava Teaduse aastatellijaille 75 s.

Juba Hindrey varem teos Meie metsloomad on äratanud üldist huvi ja otse vaimustust oma elava kujutuse ning pildirikkusega. Veel huvitavam peab olema käesolev, samuti meisterlikult koostatud ülevaade meie koduloomist, nende põlvnemisest ja rohkeist sugulastest üle maailma.

Koduküülik, merisiga, siga, lammas, koduveis, kodukass, koer, eesel, hobune enamasti kui tuttav, igapäev nähtav pere, aga tegelikult ometi kui võõras! Mida teame harilikult nende saatusest aastatuhandete jooksul, nende määratult erinevaist erisortidest, nende tegelikust elust, nende iseloomust, nende hingeelu salapärasest videvikust? Ja ometi on just need oma sõbraliku alistuvusega olnud inimese suurimad aitajad sadade põlvete jooksul. Ainult nende abil on inimsugu võinud areneda oma praeguse kõrguseni. Ja peamiselt need toidavad meid nüüdki...

EESTI KIRJANDUSE SELTS Tartus

Posti jooksev arve 20-36.

G. Roht'i trükk, Tartus 1936.